

## שינוי והחלפת התחייבות פיננסית ממלווה קיים

הסיבות לביצוע עסקאות של שינוי או החלפת התחייבויות פיננסיות בין חברה לבין מלווה קיים שלה הינן רבות ושונות. למשל הן עשויות לנבוע משיקולים של הוזלת המימון, מקשיים תזרימיים נקודתיים, מצרכי מזומן בלתי צפויים, שיקולים עסקיים ועוד. בפרקטיקה עסקאות שכוחות של שינוי או החלפת התחייבויות פיננסיות בין חברה לבין מלווה קיים כוללות מימון מחדש עם בנקים או החלפת אג"ח סחירות (באמצעות הצעת רכש חליפין). במרבית העסקאות לא מעורב תזרים מזומנים, אם כי לעתים קיים גם רכיב נלווה של מזומן המשקף את ההתאמה של קרן ההתחייבות המוחלפת בסך הקרן החדשה המבוקשת. במצבים אלו החברה והמלווה שלה מסכימים על שינוי תנאים של מכשיר חוב קיים (לדוגמה מימון מחדש) או החלפתו במכשיר חוב חדש (לדוגמה החלפת אג"ח).

תקן דיווח כספי בינלאומי 9 (IFRS) **מכשירים פיננסיים** קובע הוראות לטיפול בעסקאות של שינוי או החלפת התחייבות פיננסית בין חברה לבין מלווה קיים. בהתאם להוראות IFRS 9 יש להבחין בין שני מצבים שונים: **גריעת** ההתחייבות הקיימת תוך הכרה לראשונה בהתחייבות חדשה לפי שווי הוגן (גריעה) או **עדכון** בלבד של ההתחייבות הקיימת (עדכון).

ההחלטה האם יש לטפל בעסקה כגריעה או כעדכון תלויה בבחינה עד כמה השינוי בין תנאי כל מכשיר הוא **מהותי**. לצורך כך, IFRS 9 קובע את מבחן ה-10%.

בהתאם למבחן ה-10% של IFRS 9, **התנאים יוגדרו כשונים באופן מהותי** במידה והערך הנוכחי של תזרימי המזומנים בהתאם לתנאים החדשים, מהוונים באמצעות שיעור הריבית האפקטיבית **המקורי**, כולל עמלות כלשהן ששולמו, בניכוי עמלות כלשהן שהתקבלו, ובהתחשב בהתאמת מזומן בגין קרן מכשיר החוב המעורב בעסקה (במידה וקיים), הינו שונה לפחות ב-10% מהערך בספרים של ההתחייבות הקיימת למועד השינוי.

הרשות לניירות ערך הוסיפה למבחן ה-10% של IFRS 9 דרישה לבחינת **הנדבך האיכותי** לשינוי בין המכשירים במקרים בהם מבחן ה-10% **אינו מתקיים**. בהתאם ל-FAQ 19: הטיפול החשבונאי בהחלפה של מכשירי חוב בעלי תנאים שונים באופן מהותי (FAQ 19) של הרשות לניירות ערך מאוגוסט 2009, אשר פורסם בהקשר לתקן חשבונאות בינלאומי מספר 39 **מכשירים פיננסיים: הכרה ומדידה** ואשר נותר רלוונטי גם תחת הוראות IFRS 9, חברה נדרשת לבחון גם את הפרמטרים האיכותיים המתייחסים לשינוי במאפיינים הכלכליים של מכשירי החוב המוחלפים אשר מתבססים על הסיכונים הכלכליים והפיננסיים של המשקיע ולקבוע האם יש בשינויים איכותיים אלו, הלכה למעשה, כדי יצירת מכשיר חוב חדש בעל תנאים השונים באופן מהותי. יש לציין כי על חברה להפעיל שיקול דעת ולבחון בתשומת לב מרבית את הפרמטרים שיש לקחת בחשבון לצורך הבחינה של הנדבך האיכותי.

### כיצד אם כן תטופל עסקה של שינוי או החלפת התחייבות פיננסית בין חברה לבין מלווה קיים?

#### השינוי בתנאים נחשב מהותי ולכן מתקיימים התנאים לגריעה:

- ✓ ההתחייבות הקיימת נגרעת לפי ערכה הפנקסני למועד הגריעה (אם רלבנטי: כולל הצמדות, יישום שיטת הריבית האפקטיבית, עלויות עסקה שטרם הופחתו).
- ✓ הכרה לראשונה בהתחייבות פיננסית לפי שוויה ההוגן (לפי כללי ההכרה הרגילים של מכשירים פיננסיים).
- ✓ ההפרש בין שתי ההתחייבויות נזקף לרווח או הפסד (מימון).
- ✓ מחושב שיעור ריבית אפקטיבית חדש לחישוב העלות המופחתת בתקופות עוקבות.
- ✓ עלויות עסקה ישירות לצדדים שלישיים מוכרות ברווח או הפסד (מימון).

#### השינוי בתנאים אינו נחשב מהותי ולכן מתקיימים התנאים לעדכון:

- ✓ מחושב הערך הנוכחי של תזרימי המזומנים לפי התנאים החדשים לאחר השינוי או של המכשיר המחליף, מהוונים לפי שיעור הריבית האפקטיבית המקורי.
- ✓ ערך נוכחי זה משמש לעדכון הערך בספרים של ההתחייבות הקיימת.
- ✓ העדכון נזקף לרווח או הפסד (מימון).
- ✓ במידה ומהעסקה לא התהוו לחברה עלויות עסקה ישירות לצדדים שלישיים (או שהתהוו אך בסכומים לא מהותיים), ממשיכים עם אותה ריבית אפקטיבית מקורית למדידת ההתחייבות המעודכנת בתקופות עוקבות.

✓ במידה ומהעסקה התהוו לחברה עלויות עסקה ישירות מהותיות לצדדים שלישיים הן מנוכות מההתחייבות המעודכנת, ומחושב שיעור ריבית אפקטיבית חדש לצורך מדידה בתקופות עוקבות.

#### ההבדלים בין טיפול חשבונאי של גריעה לטיפול חשבונאי של עדכון:

- הן בעדכון והן בגריעה מבוצעת התאמה להתחייבות שעברה שינוי או הוחלפה וההתאמה נזקפת לרווח או הפסד. אך בעוד שבגריעה ההתאמה היא ביחס לשווי הוגן (ולריבית המעודכנת לאותו מועד), הרי שבעדכון ההתאמה היא על בסיס שיעור הריבית האפקטיבית המקורי והיא אינה משקפת את מחיר המימון העדכני.
- עלויות עסקה ישירות:
  - ✓ בגריעה, בהתאם להוראות IFRS 9 עלויות העסקה הישירות משמשות לגריעת ההתחייבות הקיימת ולא ליצירת ההתחייבות החדשה ולכן נזקפות לרווח או הפסד, זאת בשונה מהטיפול הרגיל בעלויות עסקה בהכרה לראשונה של התחייבות פיננסית הנמדדת בעלות מופחתת, לפיו עלויות אלה מקוזזות מהערך בספרים.
  - ✓ בעדכון, עלויות העסקה הישירות מקוזזות מהערך בספרים ומשנות את שיעור הריבית האפקטיבית לטיפול העוקב (שלולא התהוו לא היה חל שינוי בשיעור הריבית האפקטיבית המקורי של ההתחייבות המוחלפת).

**מידע נוסף:** ל-19 FAQ, [לחץ כאן](#).